

Yttrande över betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)

Region Kalmar län har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50).

Det är positivt att det sker en översyn över utjämningsystemet, både vad gäller inkomstutjämnings- och kostnadsutjämnings- systemen. De strukturella skillnaderna i landet leder till att de ekonomiska förutsättningarna är olika både på intäkts- och kostnadssidan. Ett väl fungerande utjämningsystem är en förutsättning för en likvärdig välfärd i hela Sverige.

Kommitténs arbete har varit omfattande och har haft tillgång god kompetens inom det område som utredningen omfattat. Uppdateringar och förändringar i systemet har föreslagits för att förbättra träffsäkerheten och rättvisan i utjämningsystemen. Region Kalmar län är positiv till den omfattande utvärdering som skett och finner inte att någon faktor ska adderas, tas bort eller ges en annan betydelse i systemet med effekt att öka träffsäkerheten och rättvisan i systemet.

I de fall nuvarande eller tidigare utredningar funnit faktorer som kan förklara strukturella kostnadsskillnader anser Region Kalmar län att grunddata ska var så aktuell som möjligt. Det är därför positivt att det sker uppdateringar i systemet och uppdatering av grunddata ska göras kontinuerligt för att på så vis spegla aktuella förutsättningar i gällande utjämningsystem.

Föreslagna justeringar och dess effekter får inte fullt ekonomiskt genomslag. Till exempel dämpas de ekonomiska effekterna av föreslagna förändringar inom inkomstutjämningsystemet, genom att de totalt ökade utgifterna för staten ska finansieras gemensamt av regionerna. Detta förslås ske med en regleringspost som fastställs med ett enhetligt belopp per invånare, det vill säga en annan fördelningsgrund än de olika förutsättningar som inkomstutjämningsystemet skall utjämna för. Region Kalmar län anser att finansieringen av regleringsposten ska spegla de förutsättningar som inkomstutjämnings- systemet baserar sig på. En begränsning av de ekonomiska effekternas genomslag finns även avseende de totala effekterna av förslaget, där effekternas omfattning begränsas till -750 kronor per invånare. Regioner som utifrån förslagen får negativa ekonomiska effekter som överstiger 750

kronor per invånare erhåller ett fast införandebidrag som motsvarar den överskjutande differensen. Det fasta införandebidraget finansieras av övriga regioner med en fast införandeavgift, som inte trappas av efterhand. Region Kalmar län har förståelse för att det kan behövas ett införandebidrag för att mildra omedelbara effekter av en ny kostnadsutjämning. Men om inte detta införandebidrag trappas av efterhand blir slutsatsen att den analys som ligger bakom förslaget delvis förkastas.

Avseende frågan om riktade statsbidrag har Region Kalmar län grunduppfattningen att regionsektorn som helhet har behov av stabila planerings- och finansieringsförutsättningar. En större andel av statsbidragssumman borde därför vara generella statsbidrag eller sektorsbidrag. Regionen står därför bakom huvudprincipen att statsbidrag ska vara generella.

Regionen står i huvudsak bakom utjämningskommitténs förslag avseende kriterier för riktade statsbidrag. Det skulle vara en förbättring om de riktade statsbidrag hade ett bredare användningsområde än idag, då behoven kan variera mellan regionerna. Det är positivt om de riktade statsbidragen är tidsbestämda och har en tydlig plan för avveckling eller infasning i det generella statsbidraget redan när de införs. Vidare bör statsbidragen utformas så att den administration de skapar i användarledet kan minimeras. Det kan till exempel åstadkommas genom förenklade processer avseende ansökan, utbetalning och återrapportering. Regionen anser därutöver i enlighet med utjämningskommittén att riktade statsbidrag ska vara av en tillräcklig storlek för att kunna finansiera insatser av betydelse.